

Operasjon for grå stær (katarakt)

Grå stær er når linsen i øyet er uklar. Operasjon av grå stær gjøres når dette er årsaken til at synet svekkes betydelig. Da fjernes den uklare linsen og erstattes med en klar kunstig linse. Grå stær operasjon er en av de vanligste operasjonene som utføres i Norge. De fleste, som ellers har friske øyne, får tilbake godt syn etter denne operasjonen.

FØR OPERASJONEN

- Spørreskjema fylles ut og tas med til legen.
 - Fortsett med faste medisiner, inkludert blodfortynnende og dråper for grønn stær.
 - For å oppnå best mulig syn må man vanligvis bruke briller etter operasjonen. Man blir enig med øyelegen om man (uten briller) ønsker å se best på:
1. **Avstand.** Da må man som et minimum bruke lesebriller, men ofte progressive briller etter operasjonen.
 2. **Nært.** De aller fleste som er svært nærsynte blir mest fornøyde om de blir nærsynte (ca. – 2,50) slik at de kan lese og se seg i speilet uten briller etter operasjonen. De må bruke progressive briller eller avstandsbriller etter operasjonen.
- Ved skjev hornhinne kan det være behov for å sette inn en torisk linse. Da må operasjonen utsettes slik at vi får bestilt inn en linse som passer til akkurat ditt øye for et best mulig synsresultat etter operasjonen. Det tilkommer en ekstra egenandel på kr 2000 per toriske linse.
 - Dagen før operasjonen: Drypp 1 dråpe Nevanac i øyet som skal opereres.

PÅ OPERASJONSDAGEN

- Møt nydusjet og usminket. Unngå hudkrem. Ta med Nevanac og Monopex øyedråper.
- Om man har feber eller infeksjon skal operasjonen utsettes.
- Man får Tropicamid øyedråper som gir stor pupille, Nevanac øyedråper som reduserer betennelse og Diamox tabletter som senker trykket i øyet før operasjonen.
- Man får rikelig med bedøvelse i form av dråper og gele på øyet.
- Under operasjonen får man en plastduk inn på selve øyet og en øyelokkssperre som holder øyet åpent. Da kan man blunke forsiktig med det andre øyet.
- Under operasjonen ligger man i en stol med pute for å holde hodet stille, så slapper man godt av og holder blikket på lyset i mikroskopet under hele operasjonen.
- Det lages tre svært små snitt i øyet, linsematerialet i kapselen fjernes og det legges inn en kunstig linse, vanligvis i kapselen. Snittene er så små at de vanligvis ikke trenger å bli sydd.
- Operasjonen tar ca. 20 min, noen ganger lengre. F eks ved liten pupille etter drypping.

ETTER OPERASJONEN

- Du får dråper og evt tabletter med hjem med instruksjon for bruk. Fortsett med faste medisiner som før, f eks dråper for grønn stær.
- Bruk gjerne **solbriller** etter operasjonen.
- Du kan **ikke** kjøre bil før du får godkjenning på kontroll etter operasjonen.
- Synet blir ofte uklart i et par dager og da kan du ha behov for hjelp, spesielt om du har blitt operert på begge øynene samme dag.
- Ta det med ro, unngå basseng og tunge løft de første 2-4 ukene. Unngå å tørke eller gni deg på øyet. Unngå såpe, sminke og ansiktskremer ved øynene i 2 uker etter operasjonen.
- Kontroll 1-2 uker etter operasjonen.
- Vent til 6 uker etter operasjonen med å skaffe deg nye briller hos optiker.

KOMPLIKASJONER

Alle operasjoner har risiko. Det er gjort forberedelser for å redusere risikoen så mye som mulig, men komplikasjoner kan oppstå. Alvorlige komplikasjoner etter grå stær operasjon er sjelden. Øyelegen din vil vurdere fordeler mot risiko og diskutere dette med deg før operasjonen.

Komplikasjoner i forbindelse med grå stær-kirurgi inkluderer:

- Infeksjon i øyet (ca. 0,05-0,1%).
- Blødning i øyet (ca. 0,03%).
- Alvorlig betennelse i begge øynene (ca. 0,003%)
- Kapselruptur (ca. 1-2%)
- Økt betennelsesreaksjon i øyet (<1%)
- Betennelse i øyet assosiert med hevelse i netthinnen og redusert syn (ca. 1-3%)
- Høyt trykk i øyet (ca. 1-3%)
- At det blir liggende en linsebit igjen i øyet (ca 0,2-1%). Denne må fjernes ved gr. 1 sykehus.
- Ikke mulig å sette inn en linse i øyet (0,5-1%). Man vil da ikke kunne se med dette øyet/kjøre bil før ny linse er på plass. Ny linse settes inn etter ca. 3 mnd.
- Netthinneavløsning (ca. 0,5-1%)
- Hevelse og uklarhet i hornhinnen (ca. 1-2%).
- Hengende øyelokk, oftest midlertidig (ca. 2-5%)
- Det kan være behov for ytterligere operasjon, f eks fjerning av den kunstige linsen (<1%).
- Øynene kan bli tørre(re) med ruskfølelse, kløe, ubehag eller svie etter operasjonen (ca. 20-30%). Dette bedres ofte innen 1 år og behandles med kunstig tårevæske, f eks Oxyal.
- Lysfenomen kan oppstå, f eks glorie rundt lyskilder om kvelden (ca. 20-40%) eller skygge i synsfeltet (ca. 2-3%). Dette går seg gradvis til hos de fleste innen 1-2 år.

Til sammenligning er risikoen for å bli skadet i trafikken i Norge 0,11% per år.

Selv om de fleste komplikasjonene er forbigående etter ytterligere behandling, så kan de påvirke synet, enkelte ganger permanent.

Husk å informer din øyelege umiddelbart om du opplever:

- Økt smerte og rødhet i øyet
- Smerter som ikke går over ved bruk av vanlig smertestillende: Paracet.
- Dårligere syn
- Nyoppståtte lysglimt, flytere/fluere eller skygge i synsfeltet
- Andre bekymringer i forhold til operasjonen.

Etterstær

Den uklare linsen (grå stær) kan ikke komme tilbake, men kapselen som linsen lå i blir etter hvert uklar (ettestær). Dette kan ta flere år. Hvis etterstær forårsaker dårligere syn behandles det smertefritt på kontoret til øyelegen med laser. Det må ha gått minst 6 måneder etter kataraktoperasjonen før det er aktuelt med laserbehandling.

Andre øyesykdommer

Har man andre øyesykdommer som f. eks. glaukom (grønn stær) eller AMD (aldersrelatert maculadegenerasjon, forkalkning), er det mulig at synet ikke bedres, selv med en vellykket kataraktoperasjon.

Dette skrivet gir generell informasjon om operasjon for grå stær og inneholder ikke alle kjente fakta om operasjonen. Skriv ned eventuelle spørsmål til øyelegen før operasjonen.

Spørreskjema før operasjon av grå stær (katarakt)

Navn: _____

Fødselsnummer: _____

Sett ring rundt riktig svar og ta med til legen.

Har du lest informasjonsarket "Operasjon for grå stær (katarakt)"? _____ Ja Nei

Har du brukt en av følgende medisiner i løpet av det siste året?

- Tamsulosin (Duodart, Miktosan, Omnic, Urizia)
- Doksazosin (Carduran) _____ Ja Nei

Har du noen kjente allergier mot medisiner? _____ Ja Nei

Hvis ja, hvilke: _____

Har du astma eller KOLS? _____ Ja Nei

Har du diabetes? _____ Ja Nei

Har du eller noen i nær slekt med deg grønn stær (glaukom)? _____ Ja Nei

Har du tidligere blitt operert på øyet, f eks for å bli brillefri? _____ Ja Nei

Går det greit å ligge på ryggen i 30 minutter? _____ Ja Nei

Går det greit å ligge med hodet under en operasjonsduk? _____ Ja Nei

Ønsker du å bli operert for grå stær (katarakt)? _____ Ja Nei

Dato, sted

Underskrift